మార్చి 22, అంతర్జాతీయ జల దినోత్సవము సందర్భంగా

అనంత నీటి గోడు

డా॥ వై. వి. మల్లా రెడ్డి
డైరెక్టరు, ఎకాలజీ సెంటరు,
అనంతపురము

తేదిః- 19.03.2014

1. పరిచయంః

ఆంధ్రప్రదేశ్ విభజన సందర్భంగా వనరుల పంపిణీపై చర్చలు, వాదోపవాదాలు బేరసారాలు జరుగబోతున్న సందర్భం. ప్రాంతీయ అసమానతలను అధిగమించడానికి వ్యవసాయ రంగంలోనూ, పారిశ్రామిక రంగంలోనూ వెనుకబడిన జిల్లాలు అభివృద్ధి కాకపోవడానికి ఉన్న అవరోధముల గురించి, వాటి అభివృద్ధి కోసం కీలక వనరుల అవశ్యకతను గుర్తించి, వనరుల పంపిణీపై తగిన నిర్ణయాలు తీసుకోవలసియున్నది. వెనుకబడిన జిల్లాలు రాయలసీమలోనూ, తెలంగాణాలోనూ, కోస్తాంధ్రలోనూ ఉన్నాయి. వాటిలో ముఖ్యమైనవి రాయలసీమ నాలుగు జిల్లాలు, మహబుబ్‌నగర్, నల్గొండ, శ్రీకాకుళం, విజయనగరం జిల్లాలు. ప్రతి జిల్లాకు కొన్ని ప్రత్యేక పరిస్థితులు, అవసరాలు, అవకాశాలు ఉన్నాయి. అవసరాల ప్రాతిపదికగా నీరు, విద్యుచ్ఛక్తిలాంటి కీలక వనరులను ప్రత్యేకించి కేటాయించకపోతే, అవి అభివృద్ధి అయ్యే ప్రసక్తే ఉండదు. వెనుకబాటుతనము ఆధారంగా అనేక విభజనోద్యమాలు, సామాజిక విచ్ఛిన్న ఉద్యమాలు, ఆసాంఘిక కార్యకలాపాలు చోటు చేసుకొనేందుకు అవకాశం వుంది. ముఖ్యంగా రాజకీయ పార్టీలు, ప్రభుత్వాలు పౌర సంస్థలు అన్నీ కూడా ప్రాంతీయ దురభిమానాలకు అతీతంగా సమన్యాయం, ప్రాంతీయ సమానత్వం, సమతౌల్య అభివృద్ధి, పారిశ్రామిక వికేంద్రీకరణ లాంటి అంశాలపై విశాల దృక్ఫధంతో, రాజనీతిజ్ఞతతో బాధ్యతాయుతంగా నడవాల్సివుంది. ఈ చారిత్రాత్మక సందర్భంలో వెనుకబడిన జిల్లాలపై ప్రత్యేక దృష్టి సారించాల్సిన అవసరం ఉంది.

ఈ నేపథ్యంలో అనంతపురం జిల్లా మన రాష్ట్ర స్థాయిలోనే కాదు, దేశ స్థాయిలోనే అన్ని రంగాలలోనూ అత్యంత వెనకబడిన జిల్లాగా, వేగంగా ఎడారీకరణ జరుగుతున్న జిల్లాగా కూడా గుర్తించబడింది.

2.అనంతపురము జిల్లా పరిస్థితి ః

వ్యవసాయ పరిస్థితి ః

అనంతపురం జిల్లాలో గత ఇరవై సంవత్సరాలలో 16 సంత్సరాలు కరువే ! ఇది వాస్తవం.

జిల్లాలో పడే సగటు వర్షపాతం 552 మీ. మీ. జిల్లా వీస్తర్ణం దాదాపు 50 లక్షల ఎకరాలతో దేశంలోనే ఒక అతి పెద్ద విస్తీర్ణం గల జిల్లా. జిల్లాలో వ్యవసాయ భూమి దాదాపు 27 లక్షల ఎకరాలు. వ్యవసాయ భూమిలో కేవలం మూడు నుండి మూడున్నర లక్షల ఎకరాలకు మాత్రమే బోరు బావుల ద్వారా సాగు నీటి సౌకర్యం. జిల్లాలో దాదాపు 2 లక్షలు బోరుబావులున్నాయి. వాటిలో 2013 సం॥ ఎండాకాలములో దాదాపు 80 వేల బోరు బావులు ఎండిపోయినట్లు అంచనా. వేగంగా తరుగుతున్న భూగర్భజలాల కారణంగా బోరు బావుల ద్వారా నీటిసాగు గాలిలో ద్వీపంగా మారింది. తాగే నీరు కూడా స్థానికంగా లభించక తుంగభద్ర ఎగువకాలువ నీటిపై ఆధారపడవలసి వచ్చింది. జిల్లా మొత్తం ప్రస్తుత జనాభా దాదాపు 42 లక్షలు. అందులో దాదాపు 29 లక్షల జనాభా (7 లక్షల కుటుంబాలు) గ్రామాలలో వ్యవసాయం, వ్యవసాయ కూలీలపై ఆధారపడి జీవిస్తున్నారు. ఏడు లక్షల రైతు కుటుంబాలలో దాదాపు ఆరు లక్షల కుటుంబాలు సన్న, చిన్న కారు రైతులు, బడుగు వర్గాలు.

నిరంతర కరువులకు తట్టుకోలేక వర్షాధార రైతులు, బోర్లు ఎండిపోయిన రైతులు, రైతు కూలీలు పట్టణాలకు గేటుమ్యాన్లుగా, హమాలీలుగా, ఇంటి పని మనుషులుగా వలసలుపోతున్నారు. చాలా మంది రైతులు వ్యవసాయాన్ని చేసుకోలేక, వదలిపెట్టనూ లేక తీవ్ర ఆర్థిక, మానసిక సంక్షోభంలో మ్రగ్గుతున్నారు. 1999 నుండి 2012 వరకూ దాదాపు 3000 మంది రైతులు ఋణ భారంతో ఆత్మహత్యలకు పాల్పడ్డారు. వ్యవసాయం చేయడంకంటే కూలీ జీవనమే ముప్పు తక్కువని భావించి, విత్తనం వేయకుండా వ్యవసాయ భూమిని బీడు భూములుగా ఉంచుతున్న దుస్థితి జిల్లా అనంతపురం జిల్లా రైతులకు వచ్చింది. 2013 సంవత్సరములో దాదాపు 5 లక్షల ఎకరాలలో రైతులు విత్తనమే వేయలేదు.

పారిశ్రామికాభివృద్ధి శూన్యంః

అనంతపురం జిల్లా ఎలాంటి పారిశ్రామాభివృద్ధికి కూడా నోచుకోలేదు. 22 లక్షల పని చేయగల జనాభాలో కేవలం 25 వేల మంది మాత్రమే పారిశ్రామిక కార్మికులు. వీరిలో అత్యధికులు ప్రభుత్వోద్యోగులే ! మిగిలిన వారందరూ వివిధ రకాల రైతులు, రైతు కూలీలు, కులవృత్తులు, పట్టణాలలో కూలీలు. ప్రైవేటు విద్యా సంస్థలు, ప్రైవేటు నర్సింగ్ హోమ్‌లు మాత్రమే ప్రధాన వ్యవసాయేతర ఉద్యోగ రంగాలు. జిల్లాలో 3 విశ్వవిద్యలయాలు, 25 పైగా ఇంజనీరింగు ఇతర ప్రొఫషనల్ కాలేజీలు, ఒక మెడికల్ కాలేజీ ఉన్నాయి. ఉన్నత విద్యావకాశాలు ఉండడం వలన ఉన్నత విద్యానభ్యసించిన మానవ వనరులు అధికంగా నిరుద్యోగులుగా ఉన్నారు.

జిల్లాలో ప్రస్తుతమున్న పరిస్థితి గమనిస్తే అన్ని రంగాల వారు తీవ్ర దుర్భిక్షం, నిరాశ, నిస్పృహలతో భవిష్యత్తు అంధకారంగా, అగమ్యగోచరంగా ఉన్నారు.

3. ఇటు వంటి పరిస్థితులలో అనంతపురం జిల్లాలో "కనీస అభివృద్ధి" సాధించుకోవడమెలా ?

3.1 పెరుగుతున్న తాగునీటి అవసరాలు - తరిగిపోయిన స్థానిక భూగర్భజల వనరులు

నీటి వినియోగంలో ప్రాధాన్యతలు వేగంగా మారిపోతున్నాయి. ఇంత వరకూ వ్యవసాయానికి మాత్రమే నదీ జలాల పై ప్రధమంగా డిమాండు ఉండేది. మారిన పరిస్థితులలో తాగు నీటి అవసరాలు ప్రధమ ప్రాధాన్యతను సంతరించుకొన్నాయి. మన జాతీయ విధానం ప్రకారం గృహావసరాల కోసం ఒక వ్యక్తికి ఒక రోజుకు 135 లీటర్ల నీరు ప్రభుత్వం అందించవలసి వుంది. ఇది అనివార్య అవసరం.

ఇంత వరకూ తాగునీటి గృహ అవసరాలు చాలా వరకూ స్థానిక (భూగర్భజలాలు) బోరు బావుల ద్వారా తీరేవి. అంతరించిపోతున్న భూగర్భజలాల కారణంగా గత 5 సం.లనుండి తాగునీటి ప్రాజెక్టులు తుంగభద్ర ఎగువకాలువ నీటి ఆధారంగా చేపట్టడం తప్పనిసరి అయింది. ప్రస్తుతమున్న 42 లక్షల జనాభాకు సంవత్సరానికి దాదాపు 20 టి.ఎమ్.సీల త్రాగునీరు అవసరమవుతుంది. పెరుగుతున్న జనాభాను దృష్టిలో ఉంచుకొని త్రాగు నీటి అవసరాల కోసం అనంతపురము జిల్లాకు కనీసం 25 టి.ఎమ్.సీల నదీజలాలు అవసరమవుతుంది.

3.2 పెరుగుతున్న కరువులు - రక్షక తడుల అవశ్యకత

వర్షాధార వ్యవసాయానికి ఒరుపు సమయంలో ఒకటి రెండు రక్షక తడులు ఇస్తేనే కొంతవరకైనా కరువుకు తట్టుకొనే అవకాశముంది. లేకపోతే వర్షాధార వ్యవసాయం కనుమరుగవుతుంది. దాదాపు 24 లక్షల ఎకరాల వర్షాధార పంటలు పండించే 6 లక్షల కుటుంబాల బడుగు రైతులు, ముఖ్యంగా యస్.సి., యస్.టి., బి.సి., వర్గాలు వ్యవసాయ జీవనోపాధి కోల్పోతారు. బరుపుసనుయంలో కరువుకు తట్టుకొనే విధంగా "రక్షక తడులు" ఎట్లా ఇవ్వలనే సాంకేతిక విజ్ఞానం అందుబాటులోకి ఇప్పుడిప్పుడే వస్తున్నది. "వ్యవసాయ పరిశోధన కేంద్రం" రేకులకుంటలో చేసిన ప్రయోగాలు, మరియు 2013 సంవత్సరంలో ఎకాలజీ సెంటరు ద్వారా చేసిన రక్షక తడుల ప్రయోగాలు సత్ఫలితాలను ఇస్తున్నాయి. రక్షక తడుల వ్యవస్థను స్థిరీకరించి, రైతులకు విస్తృతంగా అందుబోటులోకి తేవలసియున్నది.

3.3 అనంత జలవలయం ద్వారా బోరుబావుల సంరక్షణ :

జిల్లాలో 2013 నాటికి దాదాపు 2 లక్షల బోరు బావులున్నాయి. అయితే వీటిలో దాదాపు 80 వేల వరకు 2013 ఎండాకాలంలో ఎండిపోయినట్లు తెలుస్తున్నది. 2014 సంవత్సరము ఎండాకాలములో భూగర్భ జలాలు పూర్తిగా అడుగంటిపోయే ధోరణిలు ప్రస్ఫుటంగా కనిపిస్తున్నాయి.

ఇటు వంటి పరిస్థితులలో బోరు బావులలో తగినంత నీరు ఉండాలంటే, "అనంత జలవలయం" అమలు చేయడంతోపాటు, కొత్తగా బోర్లు విచ్చల విడిగా వేయకుండా నియంత్రించవలసి వుంది. అంతేగాక ఒక్కొక్క బోరు నుండి తోడే నీటిపై పరిమితి విధించాల్సి వుంది. అనంత జలవలయం అంటే, తుంగభద్ర ఎగువ కాలువ, హంద్రీనీవా లాంటి ప్రాజెక్టుల ద్వారా వచ్చే నదీజలాలతో జిల్లాలోని పాత చెరువులనన్నింటినీ నింపడం. తద్వారా భూగర్భజలాలను అభివృద్ధి చేయడం. ఈ విధంగా నదీజలాలతో చెరువులను నింపే వ్యవస్థనే "అనంత జలవలయం"గా పిలుస్తున్నాము. అంటే మన జిల్లాలోని వర్షపాతంతోనూ, భూగర్భ జలాలతోనూ, నదీజలాలను అనుసంధానం చేయడం జరుగుతుంది. దీనినే అనుసంధాన నీటి వినియోగం (Conjunctive Water Use) అంటారు. ఇది చాలా శాస్త్రీయ నీటి వినియోగ పద్ధతి. దీని ద్వారా నీటి వినియోగ సామర్థ్యం బాగా పెరుగుతుంది. కరువు కాటకాలకు తట్టుకొనే పరిస్థితి ఏర్పడుతుంది.

ఈ అనంత జలవలయం ద్వారా భూగర్భ జలాలను వృద్ధి చేసి బోరుబావులను స్థిరీకరించడముతో పాటు, వర్షాధార వ్యవసాయానికి కరువులను అధిగమించడానికి రక్షక తడుల కోసం చెరువులలోని నీరు వాడుకోవచ్చును. తద్వారా వర్షాధార పంటలను కూడా చాలా వరకూ కరువుల నుండి రక్షించుకొనవచ్చును. అనంత జలవలయం ఏర్పాటు చేయడానికి అంటే మన జిల్లాలోని చెరువులను, కుంటలను నింపడానికి, దాదాపు 20 టి.ఎమ్.సీల నీరు అవసరమోతుందని ఇంజనీర్లు అంచనా వేయడం జరిగింది. అంటే 20 టి.ఎమ్.సీల నదీజలాలను అనంత జలవలయానికి కేటాయించవలసి వుంటుంది.

3.4 అనంతపురం జిల్లాలో వ్యవసాయ మనుగడ కోసం "కనీస నీటి సాగు"

జాతీయ ఇంగేషన్ కమిషన్ 1972 రిపోర్టు ప్రకారము ఒక ప్రాంతములో వ్యవసాయము లాభసాటిగా వుండాలంటే, ఒక బ్లాకు స్థాయిలోని వ్యవసాయ భూమిలో కనీసం 30 శాతం నమ్మదగిన సాగు నీటి సౌకర్యము ఉండవలెనని అభిప్రాయపడింది. దీని ప్రకారము అనంతపురంజిల్లాలో వున్న 27 లక్షల ఎకరాల వ్యవసాయ భూమిలో కనీసం 8 లక్షల ఎకరాలు నమ్మదగిన సాగునీటి క్రింద ఉండాలి. ప్రస్తుతం కేవలం మూడు నుండి మూడున్నర లక్షల ఎకరాలు మాత్రమే, అంటే 10 శాతము వ్యవసాయ భూమి మాత్రమే సాగునీటి కింద ఉన్నది. అది కూడా అపనమ్మకమైన ఆరిపోతున్న భూగర్భజలాలపై ఆధారపడియున్నది. కనీసం 30 శాతం భూమి (8 లక్షల ఎకరాలు) నీటి సాగు తీసుకొనిరావడానికి అదనంగా ఇంకా కనీసం 4 లక్షల ఎకరాలైనా సాగునీటి క్రిందికి తీసుకొని రావలసియున్నది. అందు కోసం అదనంగా కనీసం 40 టి.ఎమ్.సీల నీరు కావలసియున్నది. తుంగభద్ర, కృష్ణానదీ జలాల ఆధారంగా ఇటువంటి నీటి సదుపాయం కల్పిస్తే, అయిదేండ్లలో కనీసం రెండు మూడు సంవత్సరాలైనా ఈ విధంగా దాదాపు 4 లక్షల ఎకరాల భూమి సాగునీటికి నోచుకుంటుంది. తద్వారా లక్షలాది సన్న చిన్న కారు బడుగు రైతులకు వ్యవసాయం కొంతకు కొంతైనా లాభసాటిగా వుంటుంది.

అనంతజలవలయానికి అదనంగా ఈ సదుపాయం కల్గించవలసి వుంటుంది. అప్పుడే అనంతపురం జిల్లాలో వ్యవసాయం కనీసం లాభసాటిగా మారి, సన్న చిన్న కారు రైతులు కొంతవరకైనా ఉపశమనం పొందుతారు.

4. అనంతపురము పారిశ్రామికీకరణ : అవకాశాలు - అవరోధాలు

అనంతపురము జిల్లాలో పారిశ్రామికీకరణకు అనుకూల పరిస్థితులు ఉన్నాయి. ఇక్కడ భూములు చౌకగా లభ్యమవుతాయి. బెంగుళూరు - హైదరాబాదు జాతీయ రహదారి, రైల్వే సదుపాయములు, జిల్లా సరిహద్దుకు కేవలం 75 కి.మీ. దూరంలో బెంగుళూరు అంతర్జాతీయ విమానాశ్రయం,జిల్లాలో మానవ వనరులు తగినన్ని ఉండడం అనుకూల అంశాలు. జిల్లాలో కనీసం నాలుగు ప్రాంతాలలో పారిశ్రామిక వాడలను ఏర్పాటు చేయడానికి అనుకూల పరిస్థితులు ఉన్నాయి. అవి గుంతకల్లు, రాయదుర్గం, తాడిపత్రి మరియు లేపాక్షి. గుంతకల్లులో రైల్వే ఆధార పరిశ్రమలు, తాడిపత్రిలో సిమెంటు, నల్ల బండల ఆధార పరిశ్రమలు, లేపాక్షిలో ఐ.టి. పరిశ్రమలు, రాయదుర్గములో ఇనుము పరిశ్రమ జాతీయ అంతర్జాతీయ పరిశోధనా సంస్థలు, తయారీ రంగ పరిశ్రమలకు అనుకులంగా వున్నాయి.

నీటి కొరతే అనంత పారిశ్రామికీకరణకు తీవ్ర అవరోధంః

ఇక్కడ పరిశ్రమలకు అవసరమయ్యే మౌలిక సదుపాయాలలో నీటి కొరతను తీర్చడం చాలా కీలకమైనది. నీటి ఆధార పరిశ్రమలు మనము ప్రోత్సహించము. కానీ సాధారణ పారిశ్రామికవాడలకు, సంస్థలకు, ఉద్యోగుల జీవనానికి అవసరమైన నీటిని సమకూర్చివలసి వుంటుంది. ఆ స్థాయి నీరు కూడా మన జిల్లాలో లభ్యత లేదు. కేవలం నీరు లేని కారణం అనంతపురము జిల్లా పారిశ్రామికీకరణకు తీవ్ర అవరోధంగా ఉన్నది. భూమి, విధ్యుచ్ఛక్తిలాంటి ఇతర మౌలిక సదుపాయాలను ఏర్పాటు చేసుకోవచ్చు, కానీ కరువు జిల్లాలో నీటి కొరత తీర్చలేనిది. కావున అనంతపురం జిల్లాలో పారిశ్రామికీకరణకు నమ్మదగిన నదీ జలాలనుండి కనీసం 5 టి.ఎమ్.సీల నీరు కేటాయించవలసి వున్నవి. అనంతపురం జిల్లా లాంటి వెనుకబడిన జిల్లాలో పారిశ్రామికీకరణ తీసుకోని రావడానికి నీటితోపాటు ఇతర ప్రోత్సాహకాలను కూడా అధికంగా పరిశ్రమలను ఆకర్షించే విధంగా ఇవ్వవసియున్నది. పరిశ్రమలను ఆకర్షించ కల్గినప్పుడే జిల్లాలో కొంతకు కొంతైనా నిరుద్యోగ సమస్య తీరి అభివృద్ధికి నోచుకుంటుంది.

ప్రస్తుత పారిశ్రామిక విధానాలు “పారిశ్రామిక కేంద్రీకరణ”కు అనుకూలంగా ఉన్నాయి. కానీ ప్రభుత్వ పారిశ్రామిక విధానాలు “పారిశ్రామిక వికేంద్రీకరణ”ను బాగా ప్రోత్సహించేవిగా ఉండవలయును. అప్పుడే వెనుకబడిన ప్రాంతాలలో పరిశ్రమల ద్వారా ప్రాంతీయ వెనుకబాటును అధిగమించి సమతుల అభివృద్ధి సాధ్యమవుతుంది. కాబట్టి వెనుకబడిన జిల్లాలలో పారిశ్రామికీకరణ ఒక లక్ష్యంగా పారిశ్రామిక వికేంద్రీకరణ విధానాలు తగిన విధంగా ప్రోత్సాహకాలు ఉండవలయును.

5. ముగింపుః

అనంతపురం జిల్లాలోనూ మరియు ఇతర వెనకబడిన జిల్లాలోనూ కనీస జీవనోపాధుల భద్రత కలిగి ప్రజలు “కనీస జీవనం” గడపాలంటే పైన తెల్పిన విధంగా సాగు నీటి రంగము మరియు పారిశ్రామిక రంగములలో మౌలిక సదుపాయాలను అభివృద్ధి చేయవలసి వుంది. అనంతపురం జిల్లాకు దాదాపు 85 టి.ఎమ్.సీల నదీజలాలతో తాగు నీరు, అనంతజలవలయం, కనీస సాగు నీరుతో పాటు, వ్యవసాయ మరియు పారిశ్రామిక ప్రోత్సాహకాలు అవసరము. వీటిని సాధించుటకు అనంతపురం జిల్లా ప్రజలు, పౌర సంస్థలు, రాజకీయ పార్టీలు విభేదాలను ప్రక్కన పెట్టి పార్టీలకతీతంగా ఒకే స్వరముతో పోరాడవలసి వుంది. మన రాష్ట్ర విభజన సందర్భంలో వెనుకబడిన జిల్లాల ప్రాధాన్యతలను ప్రాధమిక అవసరాలను ఏక స్వరంతో ముందుకు తీసుకరాకపోతే, భవిష్యత్తు అమగ్యగోచరమవుతుంది. ప్రాంతీయ అసమానతలు ఇంకా పెచ్చు మీరిపోయి సాంఘిక రుగ్మతలకు, రాష్టాల విచ్ఛిన్నతకు, దేశవిచ్ఛిన్నతకు కూడా దారి తీయవచ్చు.